

УДК 81'25:355

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВІЙСЬКОВИЙ ПЕРЕКЛАД»

В. В. Балабін, канд. філол. наук, професор,
<https://orcid.org/0000-0002-3988-2632>
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033, Україна,
E-mail: victor.balabin@gmail.com

Поняття «військовий переклад» належить до базових одиниць категоріального апарата теорії військового перекладу, що потребують систематизування й уточнення. Існуючі визначення терміна «військовий переклад» не позбавлені явних недоліків і не розкривають повною мірою сутність цього поняття. Запропоновані автором два типи визначень для терміна/поняття військового переклад відповідають вимогам раціональної (оптимальної) стислості та дозволяють відрізнити військовий переклад від інших понять перекладознавства

Ключові слова: перекладознавство, переклад, теорія військового перекладу, військовий перекладач, термін.

[https://doi.org/10.21272/Ftrk.2018.10\(3\)-01](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2018.10(3)-01)

Вступ Завданням теорії військового перекладу як спеціальної теорії перекладознавчої науки є не тільки визначення змісту, службових функцій і завдань військового перекладача, що розглядалося у попередній статті [1], розробка організаційних, методологічних і лінгвопедагогічних основ формування професійної компетентності військового перекладача [2], але й «систематизування (визначення, уточнення, упорядкування та унормування) термінів і дефініцій поняттєво-категоріального апарата теорії військового перекладу» [3, с. 107]. Більшість фундаментальних одиниць військового перекладу до недавнього часу залишалися науково необґрунтованими та термінологічно невизначеними. Поняття *військовий переклад* належить саме до таких основоположних категорій, що потребує уточнення.

Огляд досліджень і публікацій. Проблематиці військового перекладу присвячена чимала кількість надрукованих праць. Деякі з публікацій мають універсальний характер для всієї перекладознавчої науки (Р. К. Міньяр-Белоручев, О. Д. Швейцер, Л. Л. Нелюбін, Г. М. Стрелковський, М. Я. Цвілінг, Л. К. Латишев, О. Р. Поршнева, В. М. Шевчук, О. І. Чердниченко, М. К. Гарбовський), інші – присвячені вузькоспеціальним питанням теорії військового перекладу (В. В. Балабін, С. Я. Янчук, П. П. Банман, Н. М. Романенко і Е. Шагардинова, Е. К. Шорин, О. Ю. Солодяк, О. М. Нікіфорова [2, с. 37]. У форматі дисертацій і наукових монографій проблематику військового перекладу досліджували Л. Л. Нелюбін, Г. М. Стрелковський, В. В. Балабін, П. А. Матюша, М. Б. Білан, С. Я. Янчук, Б. А. Дзись, О. В. Юндіна, Л. М. Гончарук [4, с. 7–9]. Попри наявність праць за тематикою військового перекладу, поза увагою дослідників залишилася проблема термінологічного визначення військового перекладу.

© В. В. Балабін, 2018

Метою статті є аналіз існуючих дефініцій терміна *військовий переклад*, що належить до базових одиниць поняттєво-категоріального апарата теорії військового перекладу, розкриття змісту й суттєвих ознак цього поняття та запропонування на цій основі власного визначення.

Результати дослідження та їх обґрунтування. Наукове дослідження теоретичної проблематики військового перекладу було започатковано Л. Л. Нелюбіним на початку 60-х років минулого століття з метою обґрунтування нових на той час методологічних підходів у підготовці кадрових військових перекладачів, що вперше були апробовані в підручнику з військового перекладу 1964 року. У передмові до підручника Л. Л. Нелюбін систематизував свої погляди на концепцію, зміст і структуру підготовки військових перекладачів, а також описав деякі специфічні риси військового перекладу [4, с. 7].

Саме цей підручник, виданий обмеженим накладом типографією Військового інституту іноземних мов, став основою для загальновідомого підручника з військового перекладу 1972 року, що був виданий «високою пресою» – видавництвом «Воєніздат» – загальнодоступним накладом 24 000 примірників, у вступі до якого Л. Л. Нелюбін представив опис військового перекладу – «Військовий переклад і його особливості» [5]. Підручник 1972 року було перероблено і перевидано в 1981 році, проте вступна теоретична частина за авторством Л. Л. Нелюбіна залишилася без змін. У подальшому ці наукові напрацювання Л. Л. Нелюбіна з військового перекладу увійшли до його Тлумачного перекладознавчого словника [6], який, за оцінкою проф. О. І. Чердиченка, слід віднести до «здобутків перекладознавства» [7, с. 14]. Підручники з військового перекладу видавалися в СРСР на державному рівні й раніше, однак вони не мали ґрунтовних теоретичних описів військового перекладу.

Крім праць Л. Л. Нелюбіна, ще одним систематизованим джерелом знань про військовий переклад є праця Г. М. Стрелковського «Теорія і практика військового перекладу» 1979 року видання [8], яка, за оцінкою Л. Л. Нелюбіна, найбільш повно представляє теорію військового перекладу [6, с. 220]. До цього переліку слід додати фундаментальну перекладознавчу розвідку Р. К. Мін'яр-Белоручева «Загальна теорія перекладу та усний переклад» 1980 року видання, в якій автор присвятив військовому перекладу останню главу [9, с. 194–214]. Заради наукової повноти згадаємо також опис теоретико-практичних аспектів перекладу англійських військово-публіцистичних текстів О. Д. Швейцера, загальні рекомендації щодо перекладу військового сленгу Г. О. Судзіловського, систематизацію найтипівіших словотвірних моделей побудови афіксально-похідних військових термінів В. М. Шевчука [4, с. 8].

На світовому рівні дослідження з проблематики військового перекладу майже не згадуються. Навіть у таких авторитетних перекладознавчих джерелах міжнародного рівня, як *Рутледжська енциклопедія перекладознавства* (перше видання 1998 і друге – 2011 років), чотиритомний *Довідник з перекладознавства видавництва Бенджамінз 2010-2013 років*, *Довідник з перекладознавства видавництва Оксфорд 2011 року* ми не знайдемо не те що окремої статті, але й згадки про військовий переклад [4, с. 8].

Зробимо проміжні висновки: по-перше, коло авторів з військового перекладу де-факто обмежується вищезазначеним переліком дослідників; по-друге, найвагоміші наукові напрацювання з військового перекладу авторів радянського періоду (а це, переважно, Л. Л. Нелюбін, Г. М. Стрелковський і Р. К. Мін'яр-Белоручев) увійшли до Тлумачного перекладознавчого словника Л. Л. Нелюбіна [6], джерелами якого «служували визначення й тлумачення перекладознавчої та пов'язаної з нею лінгвістичної термінології, експліковані з творів різних авторів, праці яких наведено в списку використаної літератури» [6, с. 6].

Словник Л. Л. Нелюбіна містить всього шість спеціальних термінологічних статей з військового перекладу: *військовий переклад* [6, с. 32], *лексичні особливості перекладу військових матеріалів* [6, с. 97], *особливості перекладу військових матеріалів* [6, с. 132–134], *стилістичні особливості перекладу військових матеріалів* [6: 212–213],

теорія військового перекладу [6, с. 220–221], вимоги до військового перекладача [6, с. 230–231]. Автором всіх цих статей є Л. Л. Нелюбін, оскільки їх порівняльний зі вступом «Військовий переклад і його особливості» до підручника 1972 року [5] засвідчує їх майже повну ідентичність.

Суттєвим недоліком цих спеціальних термінологічних статей з військового перекладу є відсутність термінологічних визначень (дефініцій) для реєстрових термінів/понять. Так, із шести згаданих словникових статей визначення має лише один термін – *військовий переклад*.

Крім Л. Л. Нелюбіна, визначення поняття *військовий переклад* наводить лише Р. К. Мін'яр-Белоручев у Короткому словнику перекладознавчих термінів своєї відомої праці «Загальна теорія перекладу та усний переклад» [9, с. 222], про що скажемо нижче.

Відсутність термінологічних визначень для спеціальних понять військового перекладу спостерігаємо навіть при аналізованні фундаментальної праці Г. М. Стрелковського «Теорія і практика військового перекладу» [8]. Попри те, що її Короткий тлумачний словник налічує аж 101 термін [8, с. 259–263], а Предметний покажчик містить 142 поняття перекладознавчої науки [8, с. 271–272], Г. М. Стрелковський не надав термінологічного визначення жодному поняттю теорії військового перекладу, що, на наш погляд, сильно гальмує розвиток цієї спеціальної теорії перекладознавства із середини минулого століття по теперішній час.

Констатуємо також відсутність авторських визначень терміна/поняття *військовий переклад* у наукових статтях. Як правило, дослідники автоматично цитують (або посилаються на) визначення Л. Л. Нелюбіна [6, с. 32] і не ставлять під сумнів його однозначність, повноту, системність та диференційну здатність.

Характерним прикладом слугує ґрунтовна розвідка з військового перекладу (26 сторінок, 58 використаних джерел) відомих вчених-перекладознавців професорів М. К. Гарбовського і Е. М. Мішкурова «Військовий переклад у сучасному світі (теоретико-методологічні, лінгвістичні, військово-історичні та соціально-політичні аспекти)» [10]. Автори аналізують різні аспекти військового перекладу, пропонують власне визначення поняття *об'єкт військового перекладу* [10, с. 17], акцентують увагу на значенні теорії і практики військового перекладу для перекладознавчої науки (*«теорія і практика військового перекладу як органічна частина загальної теорії і практики науки про переклад може багато дати для останньої на всіх рівнях осмислення й вирішення її нагальних проблем»* [10, с. 38]), проте не пропонують власного визначення для основного поняття – *військовий переклад*, послуговуючись дефініцією Л. Л. Нелюбіна [10, с. 17].

В якості ще одного приклада наведемо солідне дослідження С. Я. Янчука «Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи» [11]. Автор детально аналізує сучасний стан і проблематику українського військового перекладу, однак не розкриває жодної одиниці поняттєво-категоріального апарата теорії військового перекладу (ТВП), що є особливо цінним для її системного розвитку. С. Я. Янчук пояснює, що *«стаття не претендує на доповнення ТВП, а радше є загальним оглядом стану розробленості ТВП в Україні на даний час; спробою осмислення проблем та труднощів, які уповільнюють розвиток ТВП; окресленням можливих шляхів вирішення існуючих проблем та подолання труднощів; намаганням привернути увагу як цивільних, так і військових фахівців до потреб військового перекладу»* [11, с. 330].

Таким чином, єдиними термінологічними визначеннями поняття *військовий переклад* є ті, що їх надали Л. Л. Нелюбін у вступі «Військовий переклад і його особливості» до підручника 1972 року [5, с. 13] (що повністю повторюється на с. 10 підручника з військового перекладу 1981 року видання) та Р. К. Мін'яр-Белоручев у Короткому словнику перекладознавчих термінів праці «Загальна теорія перекладу та усний переклад» [9, с. 222].

Проаналізуємо визначення, що представлені в Тлумачному перекладознавчому словнику: *«Військовий переклад – 1. Представляє собою один із видів спеціального*

перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. Відмінною рисою військового перекладу є велика термінологічність і гранично точне, чітке викладення матеріалу при відносній відсутності образно-емоційних виражальних засобів. 2. Вид спеціального перекладу оперативного призначення, об'єктом якого є військові матеріали» [6, с. 32].

Варіант 1 визначення належить Л. Л. Нелюбіну, оскільки повністю збігається з його визначеннями військового перекладу в передмові до підручників 1972 та 1981 років. Автором другого варіанта є Р. К. Мін'яр-Белоручев, адже саме така дефініція військового перекладу представлена в його книзі: «**Військовий переклад. Вид спеціального перекладу оперативного призначення, об'єктом якого є військові матеріали**» [9, с. 222].

На наш погляд, варіант визначення Р. К. Мін'яр-Белоручева кращий (лаконічніший і точніший) за варіант Л. Л. Нелюбіна, який складається з двох окремих речень, що є вкрай небажаним для термінологічних визначень. Тим не менше, більшість авторів продовжують обирати саме цей варіант визначення.

Звернімо також увагу на те, що обидва варіанти визначень здатні спричинювати «хлибне коло» в межах однієї терміностагті: *військовий переклад – це вид (один із видів) спеціального перекладу*.

Крім того, обидва варіанти мають «темні місця» – містять ознаки, що є не зовсім зрозумілими, не розкривають повною мірою сутність і специфіку поняття *військовий переклад*. Навіть у непересічного дослідника можуть виникнути, наприклад, такі питання:

- Що мається на увазі під *яскраво вираженою військовою комунікативною функцією*?
- Як розуміти *переклад оперативного призначення*?
- Що представляють собою *військові матеріали*?
- Що таке *спеціальний переклад*?

Деякі відповіді на ці питання можна знайти в спеціальній літературі. Наприклад, визначення спеціального перекладу знаходимо в словнику Л. Л. Нелюбіна: «**Спеціальний переклад – 1. Переклад матеріалів, що належать до якоїсь галузі знань зі своєю термінологічною номенклатурою. 2. Є інформаційно-комунікативним (лінгвістичним) перекладом, що обслуговує певні галузі знань зі своєю термінологічною номенклатурою; функціонує в сферах спілкування на суспільно-політичні, наукові, технічні, військові, адміністративно-господарські, юридичні, дипломатичні, комерційні, ділові, фінансові, публіцистичні та інші спеціальні теми й предметні галузі, включаючи теми повсякденного мовно-мовленнєвого спілкування. Теоретичною базою спеціального перекладу є лінгвістична теорія перекладу**» [6, с. 208].

Відповіді на питання щодо сутності військового перекладу бажано знаходити в дефініції, яка й має розкривати зміст і специфіку цього основоположного поняття теорії військового перекладу. Спробуємо далі виокремити характерні ознаки (риси, якості, специфічні особливості) військового перекладу, що представлені в його визначеннях.

Л. Л. Нелюбін у своєму визначенні розкриває п'ять ознак військового перекладу: 1) вид спеціального перекладу; 2) військова комунікативна функція; 3) велика термінологічність; 4) точне, чітке викладення матеріалу; 5) відносна відсутність образно-емоційних виражальних засобів [5, с. 13; 6, с. 32].

Визначення Р. К. Мін'яр-Белоручева містить всього три ознаки: 1) вид спеціального перекладу; 2) оперативне призначення перекладу; 3) об'єкт перекладу (військові матеріали) [6, с. 32; 9, с. 222]. До речі, в тексті книги Р. К. Мін'яр-Белоручев додатково характеризує військовий переклад як «*вид науково-технічного перекладу, що концентрує в собі всі положення теорії спеціального перекладу*» [9, с. 194], «*науково-технічний переклад оперативного призначення*», який «*виходить за рамки*

спеціального або науково-технічного перекладу, якщо розглядати його з точки зору притаманних тільки йому видів робіт» [9, с. 214].

Г. М. Стрелковський свого визначення не пропонує, але виокремлює такі специфічні властивості й проблеми військового перекладу: 1) жанрову специфіку військових текстів [8, с. 99–141]; 2) проблему терміна й військової термінології [8, с. 151–180]; 3) проблему розшифрування військових скорочень [8, с. 181–196]; 4) лексикографічну компетентність військового перекладача [8, с. 197–208].

М. К. Гарбовський і Е. М. Мішкурів наводять визначення військового перекладу за Л. Л. Нелюбіним [10, с. 16]. Вони наголошують на тому, що *«у військовому перекладі в максимально концентрованому вигляді відбиваються характерологічні риси й властивості всіх підвидів перекладу в самих різних сферах професійної комунікації: наукового, науково-технічного, юридичного, медичного і багатьох інших, але, крім того, й публіцистичного, і навіть художнього» [10, с. 17].* Услід за Р. К. Міньяр-Белоручевим вони виокремлюють таку суттєву характеристику, як *об'єкт військового перекладу*, пропонують власне визначення цього поняття: *«В якості свого об'єкта військового переклад має так зване «військове мовлення», тобто всі ті мовленнєві твори, що породжуються військовими або для військових у специфічних умовах комунікації. Військове мовлення, таким чином, може розглядатися як специфічна форма мовленнєвої комунікації, що притаманна певній професійній спільноті, об'єднаної спільністю предмета своєї діяльності» [10, с. 17].* Отже, за М. К. Гарбовським і Е. М. Мішкурівим об'єктом військового перекладу є *військове мовлення* – мовленнєві твори, що породжуються військовими або для військових у специфічних умовах комунікації.

«На наше глибоке переконання, – пише український дослідник військового перекладу С. Я. Янчук, – військовий переклад (далі – ВП) є наріжним каменем лінгвістичного забезпечення участі ЗСУ (Збройних Сил України – Б.В.) у заходах міжнародного військового співробітництва, адже усі ці заходи потребують професійного перекладацького супроводу. У свою чергу, професійний перекладацький супровід таких заходів, як миротворчі й антитерористичні операції та міжнародні військові навчання, залежить від стабільної військово-термінологічної та лексикографічної роботи, військово-спеціальної мовної підготовки, лінгводидактики ВП, а також науково-дослідницької роботи у цих напрямках. Практика військового перекладу у наш час немислима без глибоких знань теорії і осмислення специфічних рис ВП. Динаміка ВП вимагає швидких перекладацьких рішень, а теорія озброює військового перекладача методикою пошуків необхідних еквівалентів та перекладацьких відповідників, окреслює алгоритм перекладацького процесу, знайомить із новими мовленнєвими жанрами та типами текстів і т.п. Усе це дозволяє вирішувати практичні завдання раціональніше і швидше, що має неабияке значення у стресових умовах роботи військового перекладача. Таким чином, теорія і практика військового перекладу повинні мати не просто тісний взаємозв'язок між собою, але ще і доповнювати одна одну» [11, с. 330].

Як бачимо, С. Я. Янчук вказує на чотири суттєві ознаки військового перекладу: 1) основа лінгвістичного забезпечення військ; 2) професіоналізм; 3) залежність від військово-термінологічної, лексикографічної, науково-дослідницької роботи, військово-спеціальної мовної підготовки, лінгводидактики; 4) стресові умови діяльності суб'єкта – військового перекладача.

Відповідно до мети статті, з урахуванням оприлюднених визначень базових термінів спеціальної терміносистеми військового перекладу, що були запропоновані автором у раніше надрукованих працях (наприклад, [1–4] та ін.) запропонуємо власне визначення для поняття *військовий переклад*. Формулювати власне визначення будемо на таких загальнонаукових методологічних засадах:

– визначення має розкривати онтологічну (первинну, найголовнішу) сутність і специфіку військового перекладу (характерні ознаки, якості, особливості), забезпечити доступність сприймання та однозначність розуміння цього поняття;

– визначення має логічно й повно описувати військовий переклад відомими термінами/поняттями предметної галузі, не спричинювати «хибне коло», бути системним, несуперечливим, максимально повним і, водночас, оптимально стислим і лаконічним;

– не можна ігнорувати визначення, які були раніше запропоновані авторитетними дослідниками й закріплені у наукових і реферативно-довідкових джерелах.

Будувати визначення будемо на таких суттєвих ознаках військового перекладу: 1) вид; 2) мета; 3) об'єкт; 4) сфера застосування; 5) суб'єкт; 6) умови діяльності суб'єкта.

Для наукових, навчально-методичних і практичних цілей бажано мати два типи визначень – коротке (згорнуте) і повне (розгорнуте).

Спочатку сформулюємо *коротке (згорнуте) визначення*, що містить мінімально-необхідну кількість суттєвих ознак і повною мірою відповідає вимогам раціональної (оптимальної) стислості: ***військовий переклад – спеціальний вид мовного посередництва, що здійснюється в збройних силах з метою реалізації завдань лінгвістичного забезпечення військ.***

Далі, з метою підвищення *ступеня виозначеності* – збільшення кількості суттєвих ознак дефініції – запропонуємо *повне (розгорнуте) визначення*. Воно дозволяє не просто відрізнити військовий переклад від інших понять перекладознавства, а й представити військовий переклад як складну систему, що містить всі шість виокремлених вище якісних ознак, які стають повноцінними компонентами цієї системи: ***військовий переклад – спеціальний вид міжкультурної двосторонньої й двомовної комунікації, що має своїм об'єктом тексти військової тематики і здійснюється в звичайних та екстремальних умовах військової служби в військово-політичній, військово-технічній і військово-спеціальних сферах діяльності збройних сил за мовним посередництвом військового перекладача.***

Запропоновані визначення є суб'єктивним авторським баченням виокремлення, дослідження, описування та термінологічного визначення засадничих категорій військового перекладу з урахуванням власного 25 річного (1992–2017 роки) досвіду зародження й становлення теорії й практики військового перекладу в Україні. Автор не претендує на їх досконалість і завершеність та готовий до обговорення й дискусії.

Висновки. Попри наявність праць за тематикою військового перекладу, поза увагою дослідників залишилася проблема його термінологічного визначення. Поняття *військовий переклад* належить до основоположних одиниць категоріального апарата теорії військового перекладу, що потребують систематизування й уточнення. Існуючі визначення терміна *військовий переклад* не позбавлені явних недоліків і не розкривають повною мірою сутність цього поняття. Запропоновані два типи визначень для терміна/поняття *військовий переклад* відповідають вимогам раціональної (оптимальної) стислості, дозволяють відрізнити військовий переклад від інших понять перекладознавства та представляють військовий переклад як складну систему, в якій суттєві якісні ознаки стають її повноцінними компонентами.

Перспективи дослідження полягатимуть в обґрунтуванні інших категорій теорії військового перекладу з метою подальшого розвитку спеціальних перекладознавчих теорій в Україні, що на думку проф. О. І. Черданченка має відкривати «шлях до синтезування різноманітних концепцій і випрацювання власного категорійного апарата» [7, с. 14].

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПОНЯТИЯ «ВОЕННЫЙ ПЕРЕВОД»

В. В. Балабин, канд. филол. наук, профессор
<https://orcid.org/0000-0002-3988-2632>
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
ул. Владимирская, 60, г. Киев, 01033, Украина,
E-mail: victor.balabin@gmail.com

Понятие «военный перевод» относится к базовым единицам категориального аппарата теории военного перевода, требующим систематизации и уточнения. Существующие определения термина «военный перевод» не лишены явных недостатков и не раскрывают в полной мере сущность этого понятия. Предложенные автором два типа определений для термина/понятия «военный перевод» соответствуют требованиям рациональной (оптимальной) краткости и позволяют отличить военный перевод от других понятий переводоведения.

Ключевые слова: переводоведение, перевод, теория военного перевода, военный переводчик, термин.

DEFINING THE CONCEPT OF «MILITARY TRANSLATION»

Viktor Balabin, PhD of Philological Sciences, Professor
<https://orcid.org/0000-0002-3988-2632>
Taras Shevchenko Kyiv National University
60, Volodymyrska St., Kyiv, 01033, Ukraine
E-mail: victor.balabin@gmail.com

The term «military translation» belongs to the basic units of the military translation theory's conceptual construct that require proper systematization and clarification. The existing definitions of military translation are not devoid of obvious deficiencies and they do not fully disclose the essence of this concept. These definitions should reveal the ontological essence and specificity of military translation – its characteristic features and qualities, ensure ample perception and unambiguous understanding of the concept itself. They should also describe military translation logically and comprehensively by vocational terms from the domain of translation studies, be systematic, consistent, complete, and optimally concise. Moreover, we cannot ignore the definitions that were previously coined by reputable researchers, or recorded by recognized scientific and reference sources.

The author offers two types of definitions for the term/concept of «military translation». The concise definition reveals only essential features of military translation. It meets the requirements of rational brevity, which are must for all terminology definitions, and makes it possible to differentiate the concepts of military translation from other translation types and concepts. Therefore, the military translation is defined as a «special type of linguistic mediation, carried out in the armed forces for the linguistic support of forces».

The enlarged definition presents the concept of military translation as a system in which its essential features are viewed as the system's components. According to the enlarged definition, the military translation is a «special type of intercultural bilateral and bilingual communication, which has military texts as its subject, and is carried out under normal and extreme conditions of military service in the military-political, military-technical and military-special domain of the armed forces by lingual mediation of the military interpreter».

Key words: translation studies, translation, theory of military translation, military interpreter, term.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабин В. В. Зміст службових функцій та завдань військового перекладача / В. В. Балабин // Філологічні трактати. – Том 10. – № 2, 2018. – С. 35–41.
2. Балабин В. В. Визначення компетентності військового перекладача / В. В. Балабин // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. Випуск 1 (87), 2018. – С. 37–41.
3. Балабин В. В. Завдання теорії військового перекладу / В. В. Балабин // Філологія і лінгвістика в сучасному суспільстві: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (Хмельницький, 23-24 березня 2018 р.). Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – С. 105–107.
4. Балабин В. В. Теоретико-концептуальні основи військового перекладу / В. В. Балабин // Філологічні трактати. – Том 10. – № 1, 2018. – С. 7–18.
5. Нелюбин Л. Л. Военный перевод и его особенности // Учебник военного перевода : Англ. яз. / А. А. Дормидонтов, Л. Л. Нелюбин, А. А. Васильченко. – М. : Воениздат, 1972. – С. 13-37.
6. Нелюбин Л. Л. Толковый переводоведческий словарь / Л. Л. Нелюбин. – 5-е изд. – М. : Флинта : Наука, 2008. – 320 с.
7. Чередниченко О. І. Переклад – Культура – Ідентичність / О. І. Чередниченко. – К. : Видавець Заславський О. Ю., 2017. – 224 с.
8. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода: Немецкий язык / Г. М. Стрелковский. – М. : Воениздат, 1979. – 272 с.
9. Миньяр-Белоручев Р. К. Общая теория перевода и устный перевод / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Воениздат, 1980. – 237 с.

10. Гарбовский Н. К., Мишкuroв Э.Н. Военный перевод в современном мире (теоретико-методологические, лингвистические, военно-исторические и социально-политические аспекты) / Н. К. Гарбовский, Э. Н. Мишкuroв // Вестник Московского университета. Серия 22 : Теория перевода. – 2010. – №. 2. – С. 16–41.
11. Янчук С. Я. Теорія військового перекладу в Україні: стан, проблеми, перспективи / С. Я. Янчук // Мовні і концептуальні картини світу. – 2013. – Вип. 43(4). – С. 328–335.

REFERENCES

1. Balabin, V. V. (2018). Zmist sluzhbovykh funktsii ta zavdan viiskovoho perekladacha [Military interpreter's service functions and tasks]. *Filolohichni traktaty*, Vol. 10, N 2, S. 35–41. [https://doi.org/10.21272/Ftrk.2018.10\(2\)-04](https://doi.org/10.21272/Ftrk.2018.10(2)-04)
2. Balabin, V.V. (2018). Vyznachennia kompetentnosti viiskovoho perekladacha [Defining the military interpreter's competence]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Filolohichni nauky*. V. 1 (87), S. 37–41.
3. Balabin V. V. (2018). Zavdannia teorii viiskovoho perekladu [The tasks of the theory of military translation]. *Filolohiia i linhvistyka v suchasnomu suspilstvi: materialy V Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (Khmelnyskyi, 23-24 March. 2018.)*. Kherson : Ukraine), Vydavnychiy dim «Helvetyka», S. 105–107.
4. Balabin V. V. (2018). Teoretyko-kontseptualni osnovy viiskovoho perekladu [Theoretical and conceptual framework for military translation]. *Filolohichni traktaty*. Vol. 10, N 1, 2018. S. 7–18. [https://doi.org/10.21272/ftrk.2018.10\(1\)-01](https://doi.org/10.21272/ftrk.2018.10(1)-01)
5. Nelyubin L.L. (1972). Voennyj perevod i ego osobennosti [Military translation and its features]. *Uchebnik voennogo perevoda : Angl. yaz. / A.A. Dormidontov, L.L. Nelyubin, A.A. Vasil'chenko*. Moscow : Voenizdat, S. 13-37.
6. Nelyubin L.L. (2008). *Tolkovyj perevodovedcheskij slovar'* [Explanatory translation dictionary]. 5-e izd. Moscow : Flinta : Nauka, 320 s.
7. Cherednychenko O.I. (2017). *Pereklad – Kultura – Identychnist* [Translation – Culture – Identity]. Keiv : Vydavets Zaslavskiy O.Yu., 224 s.
8. Strelkovskij G.M. (1979). *Teoriya i praktika voennogo perevoda: Nemeckij yazyk* [Theory and Practice of Military Translation: German]. Moscow : Voenizdat, 272 s.
9. Min'yar-Beloruhev R.K. (1980). *Obshhaya teoriya perevoda i ustnyj perevod* [General theory of translation and interpretation]. Moscow : Voenizdat, 237 s.
10. Garbovskij N.K., Mishkurov E'.N. (2010)/ Voennyj perevod v sovremennom mire (teoretiko-metodologicheskie, lingvisticheskie, voenno-istoricheskie i social'no-politicheskie aspekty) [Military translation in the modern world (theoretical-methodological, linguistic, military-historical and socio-political aspects)]. *Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 22 : Teoriya perevoda*. №. 2, S. 16–41.
11. Yanchuk S. Ya. (2013). Teoriia viiskovoho perekladu v Ukraini: stan, problemy, perspektyvy [Theory of military translation in Ukraine: state, problems, perspectives]. *Movni i kontseptualni kartyny svitu*. Vyp. 43(4), S. 328–335.

Надійшла до редакції 18 липня 2018 р.